

56 451581

Sectia VI
ACADEMIA de AGRICULTURA CLUJ

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 43

28

OCTOMBRIE

1923

În acest număr: O chestiune de familie de Octavian Goga, Am să mă întorc..., Carte poștală poezii de D. Iov, Problema economică este în bună parte o problemă morală de Ștefan Meitani, Oameni serviabili de Ion Gorun, Partidul poporului și partidul național de generalul Averescu, Un început de opinie publică de Alexandru Hodoș, Administrația practică de P. Nemoianu, Imprumutul Ungariei de M. Rucăreanu, **Cronica politică:** Organizatorii de Ion Balint, Gazeta rimată: Soluții... de Nerva Pompiliu Pink, **Insemnări:** Arhivele dela Budapesta, Două atentate, O întrebare, Toamna revistelor, Falimentele din Ardeal, Prințul Știrbey la Cluj, Inovații edilitare, Versurile dlui Teodor Murășanu, Bibliografie.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁG' ISKOLÁJA **Un exemplar 8 Lei**
KÖNYVTÁRA

SZÁM.

© BCUCluj

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. KIP. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

O chestiune de familie...

În vârtejul frământărilor curente ne e dat să înregistrăm zilnic tot mai multe încurajări din partea cetitorilor pentru cuvintele sincere cu care ne-am rostit asupra „presei independente“ din Capitală.

Se vădesc reale începuturi de opinie publică la noi.

Lumea se scutură tot mai mult de vechea toropeală, scrisul pare a se înfige tot mai adânc în conștiința deaproapelui. Cele câteva accente răslețe ale acestei reviste cu tonul lor respicat ne-au dat un puternic ecou. Din toate părțile ne sosesc recunoașteri și comentarii probându-ne că publicul nu mai e o masă amorfă peste capul căreia trec toate curentele, ci un viu receptacol care primește și elaborează.

Constatățile făcute aici în materie de presă au interesat părțile largi ale societății. Pe urma lor s'a respirat mai liber, ca și când printr'un act de curaj înlăturându-se o atmosferă de urăcioasă ipocrizie, aerul dimprejur s'ar fi purificat. O serie de consecințe binefăcătoare se întrevăd de pe-acum. Lumea începe să vadă mai limpede în atelierul operatorilor de culise ai gazetăriei de scandal, proporțiile se stabilesc, ierarhia valorilor începe să se fixeze și sunt semne că nu peste mult industria slovelor tipărite va pierde din rentabilitatea ei actuală.

Așa fiind lucrurile, nu înțeleg de ce-am rămâne la începutul drumului cu lămuririle și de ce n'am urma îndemnul atâtor suflete curate care ne cer să le desvelim și pe mai departe adevărul întreg, ori-cât de multe insinuări mai mult sau mai puțin perfide s'ar broda pe socoteala noastră de către pirății condeiului.

Cheia atitudinii de protestare și revoltă ce ne-am impus în fața acestor latifundiați de cerneală vrem s'o punem la îndemâna tuturor,

ca să fim înțelegși pe deplin. Lupta pe care o dăm noi pentru crearea unei prese oneste și civilizate este o luptă de apărare națională conștientă și programatică. Stările de astăzi cu desfășurarea lor nu se mai pot tolera, dacă nu vrem să primejduim un patrimoniu câștigat cu atâtea jertfe. Sunt în joc interesele reale ale țării, sunt altarele unde-au năvălit zarafii ca să-și facă trebile lor profane. Ar fi o mare greșală să se creadă că noi ne batem aici cu domnii Rozenthal sau Honigman ca fericiți posidenți pe pământul ospitalier al României, sau că ne-am pomenit din bun senin în postura unui „antisemitism” ieften și intolerant, cum vor s'o acrediteze cu logica lor de profitori negustorii rătăciți în presă. Nu! Nici „huligani” n'am devenit peste noapte, nici noroacele amintirilor conchistadori nu ne tulbură. Este un principiu la mijloc pe care vrem să-l trecem în opinia tuturor ca pe-un adevăr organic al existenței noastre.

Presă e pentru noi în zilele marilor prefaceri actuale cel mai de seamă instrument al consolidării de stat. Românismul întregit își trăiește astăzi în țara nouă perioada de adolescență când totul e fragil și mobil, când sufletele fierb, când conturile atâtor noțiuni sunt imprecise și societatea resimte fermentele unui vulcanism permanent. Acum se face țara, subț ochii noștri, acum e în procesul delicat al creșterii, când îndrumări greșite sau sugestii vinovate ușor ne pot împinge pe povârniș. Mai mult ca ori-când deci gazeta e astăzi un focar de educație cetățenească, un curs neîntrerupt de pedagogie națională și ca să vorbim limpede, o instituție de conservare a neamului, care nu poate da pe mâini nesigure pregătirea armamentului nostru sufletesc. În toate începuturile de stat din vremea modernă primează această idee de apostolat al presei și la toate răspântiile de seamă, din istoria lor popoarele conștiente n'au lăsat din mână secretele tiparului.

Ce s'a întâmplat la noi? Cu-o uimitoare rapiditate concepția unei prese militante pentru un nobil egoism național, a fost înlocuită cu cea a comercializării internaționale. Organele de publicitate s'au transformat repede în întreprinderi negustorești. La masa de scris unde-ar trebui să se coboare pe hârtie palpăturile intime ale sufletului românesc, s'au așezat indivizi copleșiți de cifre, oameni de bancă puși în slujba capitalului maleabil și tranzacționist. Directorul acestor vaste tarabe nu mai e personalitatea de odinioară care întrupează frământările rasei, un continuator al lui Eminescu, Rosetti sau Bărieșu, ci un contabil oarecare cu aptitudini de om de afaceri pentru care scrupulele de ordin național cad pe planul al zecelea. Acești intruși în câmpul literelor n'au nimic comun cu marile probleme ale vieții noastre, — ei sunt aventurierii pe care banul îi scoate la suprafață cu toate stigmatele lui universale, specimene călăuzite de-o logică uniformă la Calcutta ca la București, la New-York ca la Budapesta. Ei bine, acestor nou-veniți fără rădăcini și fără credințe, complect detașați de interesele solului și incapabili să pătrundă tainele noastre, noi nu le putem acorda rolul de diriguitori ai opiniei publice. Dacă domnii Rozenthal-Honigman ar rămâne pur și simplu

În cadrul unor profitabile îndeletniciri negustorești de lemne sau de ciorapi, n'am avea nimic de zis. Ei însă ne-au acaparât presa, au adus vițelul de aur în templu și au desonorat nobila meserie tradițională a scrisului românesc. Adăugați la toate aceste nota anticulturală a unei complete lipse de talent, care pe lângă sentimentul de nesigurantă morală răspândește și-o penibilă degradare de inteligență.

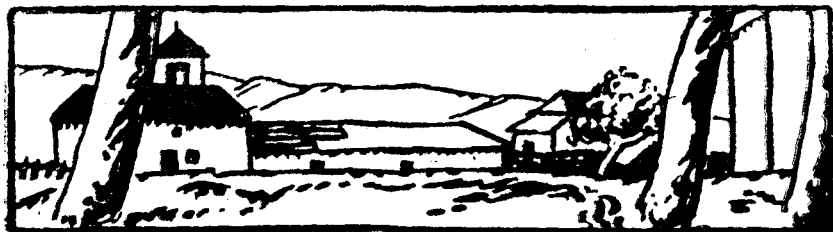
Așa fiind stările „presei independente“ dela noi, mai e vre-o mirare că lumea enervată tresare și schițează gesturi de protestare? Că se găsesc încă oameni susceptibili la teroarea tiparelor triviale sau politicieni prizonieri ai propriei lor conștiințe, lucrul e normal, mulțimea însă se ridică întrebătoare și cu instinctele ei de autoconservare înlătură obstacolele care-i stau în cale. Este această pornire un act de intoleranță sau e tendința foarte firească de-a-și păstra intact un patrimoniu din vechime? Mentalitatea negustorească și-a mobilizat arsenalul ei specific, ca să ne prezinte în cea mai antipatică lumină. Ei, temperamentele de samsari cu tipica lor rezistență epidermală, ei care ne batjocuresc Suveranul sau sufăr de măsele în fața sicriului cu Eroul necunoscut, ei au delicatețea de mimosă pudică de câte ori un Goldstein oarecare e îndrumat la ordine și întotdeauna cuprinși de congestii cerebrale văd „pârjoluri antisemite“...

E' înzadar, bunul simț românesc e în plină resurecțiune, contra-facerile îi repugnă și echilibrul de judecată își cere tributul lui. Noi cetitorii de suflete, urmașii scrisului de demult, nu putem decât să privim cu seninătate această reculegere a opiniei publice și să cerem reîntronizarea spiritului național în gazetăria românească.

Presa este o chestiune de familie, a noastră a băștinașilor, o particulară prerogativă a scriitorilor români, un cămin al idealului nostru de rasă la care luminează o credință strămoșească.

La acest cămin noi primim cu bunătațe și prietenie oaspeți cu-viincioși, înțelegători ai durerilor noastre, le întindem mâna și le dăm adăpost. Dintr'o armonică înfrățire de forțe se poate înjgheba aici o muncă rodnică și reconfortantă, făcând să triumfe alături cu crezul unui neam și lozincele largi ale umanității. Atunci însă când rolurile se schimbă, când oaspeții vor să ne arunce pe pereți călimarele moștenite, când vor să isgonească umbrele de demult ca să-și instaleze comerțul lor acolo unde s'a cântat cântecul nostru tumultos și înfrigurat, atunci, să avem iertare, noi ne ridicăm cu multă liniște și cu conștiința perfect împăcată și crezând că salvăm interesele unui colț de umanitate, îi luăm frumușel de guler și-i dăm afară...

OCTAVIAN GOGA

Am să mă 'ntorc...

Am să mă 'ntorc la iarnă când s'așterne
Zăpada albă, moale, lucitoare,
Când nu-i pe strat și'n câmpuri nici o floare
Sub frigul care cerul tulbur' cerne.

Am să mă 'ntorc la iarnă 'n vâlvătaia
Durerilor ce sufletul mi-adapă,
Am să mă 'ntorc să plâng, înfrânt, pe groapă,
Sub glia cărei și-a ales odaia...

Ce lacrimi fierbinți voi da binete
Bătrânei ierni pân' voi topi veșmântul
Să nu îngreue mai mult pământul
Ce 'mbrățoseaz' atâta frumusețe.

Am să mă 'ntorc la iarnă să-mi usuc
Puterile sub crucea rugătoare...
Cu inima 'ntristată, plângătoare.
Am să mă 'ntorc — și n'am să mă mai duc!..

Carte poștală

— Liuba —

Și nu voi fi în viața mea mai trist
Ca'n ziua când va trebui să pleci.
De-apururea pe sufletu-mi s'apleci
Tristetea ochilor de ametist.

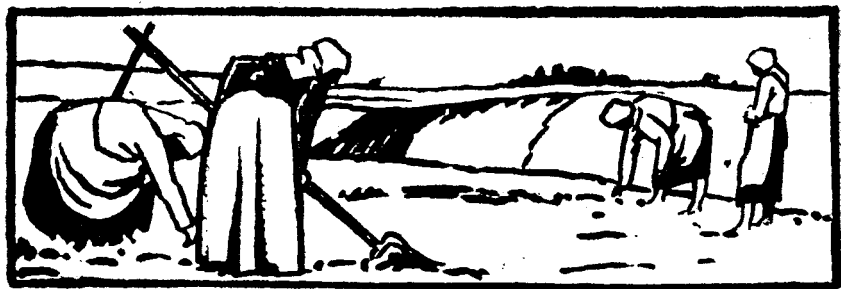
Privindu-te ca pe-o statue, — voi
Zăgăzui sub gene lacrimi, cât
Alți ochi în lume n'au purtat atât,
Căci n'a mai fost iubire ca'ntrre noi!

Mă voi pleca, umil, ca un pribeag
Și mâna care eri mă mângăia
Sfielnic și tăcut voi sărută,
Ca mâna unui mort ce mi-a fost drag...

Târziu, când depărtarea te-o 'mbrăca
În haina ei de purpură și crep,
Gândind la tot ce-a fost, o să încep
Ca un nebun să plâng în urma ta!

Soroca

D. IOV

Problema economică este în bună parte o problemă morală

Toți acei care se ocupă de greutățile economice prin care trecem, lăsând cu totul de-o parte latura psihologică a lor, se mărginesc a le judeca cu felul nostru obișnuit de până acum de a judeca lucrurile, făcând dintr'însele felii de politică financiară sau economică.

Zadarnic însă vor fi toate măsurile de îndreptare propuse, câtă vreme vom stăruii în acest mod de a vedea, câtă vreme nu vom scotoci adâncurile problemei și nu vom voi s'o privim în toată complexitatea ei.

Amicul meu, d. Const. Garoflid, — între alții, — un foarte bun cunoscător al chestiunilor economice, cu totul sugestionat de acestea, nu ține seamă de loc de strânsa legătură ce există între dânsule de-o parte și cele de ordin moral de altă parte.

Criticând cu drept cuvânt pe actualul ministru de finanțe, care, în insuficiența sa, își închipuie că poate îndrepta starea de lucruri de azi numai prin mijloace financiare, d-sa ne spune că însănătoșirea economică trebuie să preceadă pe cea financiară și că în vederea aceasta trebuie luate măsuri indispensabile de intensificarea producției și a exportului.

Foarte adevărat. Dar oare aceasta este destul? Nu, fără îndoială, nu.

D. Garoflid se oprește la mijlocul drumului. Este indispensabil însă, când ni se vorbește de intensificarea exportului, să se ceară îndată și tot de-odată limitarea, cu strășnicia cea mai mare a importului și să se pue amândouă măsurile pe aceeaș treaptă.

Aci apare latura morală a problemei. A limita importul înseamnă a lovi în unele năravuri, a pune stavilă risipei neînfrânate, luxului, poftelor nemăsurate de câștig. Care va fi omul care va înțelege nevoia cea mare a unor asemenea măsuri, care va arde cu ferul roșu rănile ce ne rod organismul? Poporul se va svârcoli câtva în dureri, dar la urmă va fi vindecat.

O mentalitate bolnăvicioasă, lipsa de simț moral, și mai presus de toate, o lipsă desăvârșită de educațiune, *de toate felurile de educațiune*, iată pricinile adânci, de ordin psihologic, de care nimeni nu vrea să ție seamă când cercetează grava problemă a crizei în care se sbate țara.

Ar fi mult de dorit să nu se treacă cu vederea de nici unul din acei care se îndeletnicesc cu studiul acestei chestiuni, partea morală a ei, ar fi mult de dorit ca dâșșii să nu se mulțumească să prescrie leacuri economice și financiare, fără să vrea a ține seamă de cele de ordin moral, căci procedând astfel pot fi siguri că nu vor vedea sfârșitul cu bine al greutăților de tot felul cu care ne luptăm.

Ar fi mult, foarte mult de dorit, ca toți românii, dela mare până la mic, să fie adânc convinși că o tristă stare morală, o morală ușuratică și superficială a înrăutățit neasemănat de mult, relele urmări naturale, economice și financiare, ale războiului. Dacă am ajunge cu toții la această convingere, măsurile de îndreptare s'ar impune dela sine.

* * *

Dar pentru aceasta trebuie mai înainte de toate să ne schimbăm felul nostru de a judeca, trebuie să ne primenim mentalitatea, cu alte cuvinte trebuie neapărat începută opera de educațiune a acestui popor.

Trebuie să recunoaștem răul și să nu ne înșelăm pe noi înși-ne. Problema educațiunii poporului în sensul cel mai larg al cuvântului, a fost cu totul nesocotită. Suntem un popor primitiv, pe care circumstanțe vitregi, vreme de veacuri, l-au împiedecat de a dobândi o cultură și o educațiune temeinică. Mai apoi, sub influențe străine îndelungate, năravuri nenorocite au căpătat dreptul de cetățenie la noi.

De aceea criza care bântue ne-a găsit nepregătiți, iar răul se întetește în loc să scadă, căci nu voim să recunoaștem cauza adevărată a lui. Luxul și risipa, desfrâul și necinstea, urmare a unei totale lipse de educațiune, stau la baza înrăutățirii atât de mare a crizei de azi, sunt obârșia înrăutățirii crizei de azi. Este dar o trebuință imperioasă ca problema educațiunii să se impue atențiunii obștești, și în primul rând atențiunii de aproape a oamenilor de stat.

Dâșșii trebuie să-și dea seama în primul rând, că pentru aceasta este o adevărată nevoie, o nevoie de prima importanță, să se schimbe *metoadele noastre de guvernământ*.

Suntem zoriți, foarte zoriți, așa că trebuie prin ori-ce mijloace, prin toate mijloacele, prin nenumărate mijloace, să dăm poporului, *de sus până jos*, educațiunea pe care n'o are și de care duce o lipsă atât de cumplită. Am absolută convingere că cel mai nimerit mijloc, acela care poate da cele mai repezi urmări, este schimbarea practicelor noastre de guvernământ. Poporul nostru este un popor de o inteligență superioară, un popor care-și asimilează cu o înlesnire uimitoare ori-ce. De aceea cred că părăsirea metoadelor și practicelor noastre nenorocite de guvernământ, și înlocuirea lor cu altele sănătoase și cinstitute, vor

avea o înrăurire pe cât de grabnică, pe atât de bună asupra lui, mai cu seamă că pilda va veni de sus.

Trebuința neapărată a unei *educațiuni naționale* se simte azi mai mult decât ori când. Dacă de două-zeci de ani, de când o tot cer, de-a surda, vai! s'ar fi luat măsuri pentru îndreptarea moravurilor, dacă am fi fost învățați să muncim mult, să cheltuim și să consumăm mai puțin, fără îndoială criza de azi n'ar fi fost așa de adâncă. Dar spiritul prea din cale afară materialist care a domnit — și domnește — s'a împotrivit la aceasta. Problemele de ordin moral, de ordin educativ? Motive de disertațiuni teoretice, cât voim, dar măsuri practice pentru rezolvirea lor... nici una. Totuși, cum ziceam mai sus, astăzi în vremurile prin care trecem, și după unirea tuturor românilor laolaltă, trebuința unei *educațiuni unitare naționale*, se impune mai mult decât ori când.

Înțelege-vor oare, astăzi cel puțin, cărturarii neamului și oamenii lui de stat, această trebuință neapărată a lui, această cerință desnădăjduită a lui? Sub diferite influențe străine, grecești, nemțești, ungurești, rusești, evreești, diferitele ramuri ale marelui familii românești au căpătat felurite apucături, năravuri și porniri, protivnice unei sănătoase și unitare dezvoltări a ei. Trebuie astăzi ca o educațiune unitară să-și facă opera ei de înlăturare a influențelor străine de smintire a minții și a sufletului românismului, acesta fiind primul pas spre unificarea sufletească.

Aci au un rol extrem de important diferitele așezăminte cu scop cultural, ca de pildă: „Astra“ din Ardeal, „Liga culturală“, „Casele naționale“, din vechiul Regat, ș. a. Ce mare folos ar fi dacă toate acestea, uitând și punând de o parte chestiunile de întâietate și de rivalitate, și-ar uni eforturile într'o activitate comună și după un plan comun! Numai astfel opera de cultură, de moralizare și de educațiune a poporului, — de care este o atât de neapărată nevoie, — poate da toate roadele sale.

* * *

Dar efectele unei astfel de acțiuni nu se pot simți decât încetul cu încetul, pe când elementele de disoluțiune și de corupțiune lucrează tot mai intensiv, în contra intereselor permanente și eterne ale acestui neam. De aceea suntem grăbiți. Până ca timpul să-și facă opera lui, și să datorăm tradiției și convingerei o mentalitate cu totul alta printr'o sănătoasă educațiune națională, *trebuie ca pe cale de autoritate* să se ia măsurile trebuincioase pentru a ne opri pe povârnișul primejdios pe care alunecăm.

În vremuri de grea încercare, ca și la boalele grele, se cer leacuri eroice. Pentru acest motiv, trebuie ca pe *cale de autoritate* să impunem aceea ce de bună voe nu se poate obține dela acei pe care o lungă și culpabilă îngăduială și păsuială i-a îndârjit în cele rele. De aceea zic, că în primul rând, metoadele greșite de guvernământ de până acum, trebuiesc schimbate. Să întronăm ordinea în locul anarhiei,

cinstea, disciplina, o! mai cu seamă disciplina, o cât mai strictă disciplină; să impunem fie-căruia îndeplinirea cu sfințenie și din plin a întregii lui datorii, iar nu de mântuială, cum este astăzi.

Numai astfel vom putea aduce rânduială în haosul de azi. Căci să nu ne facem iluzii. Starea de azi numai rânduială sănătoasă nu se poate numi. O fi o rânduială formală, dar ducem lipsa desăvârșită a celei fundamentale. Singuri niște optimiști prostuți, sau lipsiți de bună credință, pot crede și zice altfel.

Numai făcând toate acestea vom putea nădăjdui a îndruma pe cale bună de însănătoșire criza de care suferim. Căci este a nu voi să vezi evidența, a nesocoti latura morală a acesteia, care își are fără nici o îndoială obârșia în lipsa ori-cărui frâu moral în acțiunile noastre, în lipsa noastră desăvârșită de o educațiune solidă.

* * *

Intensificarea producțiunii! De sigur că e absolut necesară. Dar pe ce cale poți s'o obții, dacă nu printr'o sănătoasă educațiune, care să întipărească în mintea celor mulți noțiunea interesului general, având întâietatea asupra celui particular. Iar în caz de lipsă a unei asemenea educațiuni, pe ce altă cale, dacă nu pe cale de autoritate poți ajunge la acest rezultat?

Dar cum spuneam mai sus intensificarea producțiunii, și ca un corolar aceea a exportului, nu e suficientă, dacă nu ne hotărâm a stăvili fără milă importul. Aci intervin din nou pricinile morale, — în legătură cu modul nostru de a fi și de a trăi, — ale grelei crize de care suferim, pricini pe care nu voim a ne încumeta să le cercetăm, și mai puțin încă, să le stărpim.

O bună, sănătoasă și solidă educațiune ar fi înlăturat de sigur, și ar înlătura cu vremea, pofta nemăsurată de câștig cu ori-ce preț, prin ori-ce mijloace și muncind cât mai puțin, ar fi mărginit cu mult gustul luxului și risipei, pofta nesățioasă de petreceri și desfătări, destrăbălarea, desordinea, lipsa pasiunii muncii și a unei sfortări, ori cât de mică ar fi, care toate întrunite la un loc au contribuit a favoriza importul sălbatec ce s'a făcut la noi în țară dela război încoace. Iar un asemenea import a contribuit în bună parte a zdruncina din temelii așezământul nostru economic și financiar.

Nu e de mirare că importul a ce se cheamă *mărfuri de consumație*, a luat o așa de mare desvoltare. Pe de o parte, comerțul fiind în marea lui majoritate în mâna unor străini hrăpăreși, doritori de arginți cât mai mulți, aceștia exploatează în mod sălbatec acest popor, favorizându-i aplicările nesănătoase; pe de altă parte pornirea acestuia pentru lux, risipă și petreceri, talmăcește improvizarea de negustori și de prăvălii, cu fel de fel de mărfuri de lux, cu fel de fel de nimicuri și zădărnicii, care mai de care mai costisitoare.

Cu alte moravuri, cu o morală solidă în popor, importul, în asemenea condițiuni, fără nici o mărginire, n'ar fi existat. Dar nimeni

nu se ocupă de această latură a chestiunii. Toți vor să vadă în criza de azi numai laturea economică, financiară sau valutară, stăruind numai asupra acestora. Dar laturea morală de ce n'o cercetează nimeni?

D-l Garoflid, de care am vorbit la începutul acestor rânduri citează chiar d-sa într'un studiu al său, lucrarea „Les changes étrangers” de Jules Decamps, în care acesta spune ritos „că țara care a căzut sub regimul hârtiei monezi, inconvertibile, nu va putea opri deprecierea schimbului său, decât micșorând cumpărările în afară și măbind exportatiunea. Ce însemnează a micșora cumpărările în afară, dacă nu a limita importul? Și Jules Decamps revine în mai multe rânduri asupra acestei idei în lucrarea sa.

Acesta e adevărul. Simpla intensificare a producțiunii și a exportului nu poate fi suficientă în starea de azi pentru a restabili „balanța prețurilor” într'un viitor apropiat, dacă nu ne hotărâm a limita tot deodată importul cu cea mai mare strășnicie. Dar Jules Decamps mai adaugă ceva: „că numai urmând calea grea a muncii și a economiei putem să vindecăm boalele schimbului”. Economia, iată ce mai trebuie neapărat. Economie și în finanțele publice și la particulari.

Iată pusă în plină lumină laturea morală a problemei, căci numai un popor cu o stare și o bază morală solidă, va ști să-și înfrâneze nevoile de bună voe și să-și impue economiile necesare.

În lipsa unei asemenea stări, trebuie ca organele de guvernământ, printr'un complex de legi somptuare, să pue o stavilă de netrecut, dorinței nesățioase de câștig nesănătos, de îmbogățire prea repede a unora, de risipă și de poftă neînfrânate a altora. Trebuie impusă și unora și altora, și tuturor în țara aceasta, o cât mai strictă disciplină, acea „disciplină civică” de care M. S. Regele Ferdinand vorbea mai deunăzi cu atâta dreptate la sași, dar care are nevoie de măsuri practice pentru o așezare temeinică. Căci cine vrea scopul, vrea mijloacele.

ȘTEFAN MEITANI

Oameni serviabili

Nu știu ce părere veți fi având dumneavoastră despre oamenii îndatoritori, — dar eu vreau să vă povestesc ce mi s'a întâmplat mie odată cu junele meu amic Coșcodan, un tânăr care față de mine se laudă întotdeauna cu două calități (față de alții poate că se laudă cu și mai multe): întâi că nimeni nu se pricepe, ca dânsul, la de toate, și al doilea că nimeni nu ține, crede el, la mine atâta cât ține dânsul. Și fiindcă ține la mine, nu din vr'un interes oarecare, ci numai așa, din pură simpatie, de aceea ține să mă și îndatoreze, cu orice prilej ce se înfățișează, și chiar și cu unele prilejuri pe cari el însuși le evocă, fără ca ele să se înfățișeze dela sine.

Era într'o zi de iarnă cu lapoviță, când constatai — de obicei astfel de zile sunt prielnice ăstui fel de constatări — că ghetele mele reclamau cu cel mai categoric imperativ trecerea la o retragere bine meritată și înlocuirea în slujbă cu elemente tinere, noi, neuzate. Deci mă oprisem înaintea vitrinei a magazinului cu încălțăminte dela care mă aprovizionam de trei-patru ori pe an (acuma firește c'am mai rărit-o) spre deplina mea și a negustorului mulțumire, — și tocmai puseseam ochii pe un model care îmi convenea de minune și ca formă și ca preț, — când mă simt deodată amicalmente luat de braț.

— A, îmi răsună în ureche simpatica voce a tânărului meu amic Coșcodan, — la alea te uiți? — nu face, domnule, ascultă-mă pe mine, că mă pricep; aicea n'are nimic modern, — dă-mi voie, vino cu mine să te duc la un magazin, unde mă cunoaște, să-ți aleg eu o pereche cum n'ai mai purtat dumneata în viața dumitale..

Și față cu alții, dar mai ales cu cei îndatoritori și cari țin la mine, sunt om care cedez și mă las convins ușor. Magazinul unde îl cunoșteau pe Coșcodan era ce e drept cam departe — în schimbul osteneții și a adaosului de sloată, constatai însă dela prima vedere că magazinul amicului meu se deosebia într'adevăr în chip simțitor

de acela pe care-l știam eu : marfa, ce e drept, era ceva mai scumpă, în schimb era neasemănat mai proastă. Dar, dacă-l cunoșteau pe Coșcodan...

Mi-am ales numai decât o pereche care, de bine de rău, socotiam că mi se potrivește. Dar mi-am făcut socoteala fără amicul meu Coșcodan, care odată cu capul n'ar fi putut să suferă ca să nu mă vadă încălțat altfel decât cu cea mai perfectă capodoperă de pantofărie a celui mai „prima“ magazin din Dudești. Deci iată-l răscolind cu mâna lui proprie, toate rafturile, grămădind mormane peste mormane de ghete cu șireturi, cu nasturi, cu elastic, — lui i se tolera, dacă-l cunoșteau! — și după un chin de două ceasuri de încercări nereușite pe contul bietelor mele bătători, oprindu-se triumfător la... prima pereche pe care o încercasem.

— Ei astea da, vezi, trebuie să știi să le alegi. N'are aface cu alea de voi ai să le iei dumneata!

Zic: slavă Domnului că i-am dat de capăt, plătesc și dau să iau ghetetele împachetate. Dar Coșcodan sare:

— Pardon! Lasă că ți-le duc eu.

Și-mi smulge pachetul din mână.

Acuma se știe, obicei din strămoși; după târg aldămașul. Intrăm la cea dintâi cârciumă — eram prea obosit momentan pentru un drum mai lung; — dar dela cel dintâi pahar Coșcodan se strâmbă.

— Asta-i otravă, domnule. Te rog, dă-mi voie. Știu eu un vin undeva, cum nu se mai găsește în București... Un tămâios 79, „vous m'en direz des nouvelles...“

Dela o cârciumă la alta, drumul trece la un moment peste o stradă cu tramvai. Când să traversez, iată un vagon sosind. Calculez eu distanța și dau să trec pe dinaintea lui; aș fi trecut fără îndoială, dacă Coșcodan n'ar fi sărit și nu m'ar fi oprit tocmai la timp pentru ca scara vagonului să-mi poată apuca și să-mi sfășie pulpana paltonului.

— Ei, vezi cum ești? acuma dacă te-ar fi călcat tramvaiul?! Așa ai scăpat numai cu atâta... Lasă, nu face nimica... Cunoscut eu un croitor... Se aranjează...

Dela restaurantul cu tămâiosul 79 pe care așșideră îl cunoaștea Coșcodan, îmi înșfăcă paltonul și peste câteva minute se întoarse radios.

— Intr'un sfert de ceas e gata; ca nou.

Deodată mă plesnesc cu mâna peste frunte, — îmi aduc aminte:

— Auleo, da' ghetetele?

Coșcodan se uită și el în toate părțile, pe scaune, pe sub masă...

— Așa e domnule, le-am uitat dincolo... Nu face nimica, lasă că se găsește...

Și dispăre iarăși, lăsându-mă să lupt cu tămâiosul care, o fi fost el de la 79, dar dintr'o tămâioasă care nu cred să fi crescut în vr'o vie.

Peste puțin iată-l iar.

— Nu e... Dar se găsește; mă duc chiar acu la Siguranță... mă cunoaște...

După ce înfârșit a trecut de vre'o șapte ori sfertul de ceas necesar reparării paltonului:

— Ascultă, amice, zic, eu aș vrea să mă duc acasă. Ce facem cu paltonul?

Coșcodan rămase gânditor.

— Nu știu ce face comisionarul ăla... Adică nici nu era comisionar, ăra îmi pare, un vânzător de gazete... l-am dat adresa croitorului, — mă mir că nu mai vine... Stai să văd.

Se duce și se întoarce.

— A'nchis la croitor. Da' nu face nimic; lasă că se găsește. Mă duc chiar mâine la Siguranță...

— Cum nu face nimic, domnule? Da'cum mă duc eu acum acasă?

— Lasă că se aranjează. Ne împrumută patronul un palton... Mă cunoaște...

Intr'adevăr, patronul a consimțit să-mi împrumute un palton vechiu, mai întâi fiindcă îl cunoaște pe Coșcodan, și apoi fiindcă pe lângă o bună garanție, am mai luat pentru acasă (nu zic și pentru mine) opt sticle din faimosul tămâios 79.

În vremea asta, lapovița se prefăcuse într'un ploi ca sticla. Noroc că găsirăm o birjă tocmai înaintea cărciumii; dar norocul nu m'a favorizat decât până aici, căci tocmai când pusei mâinile de cele două părți ale scării să mă urc, Coșcodan, mai serviabil ca oricând, ca să-mi ajute, îmi deplasă o mână și cu ea echilibrul, și în momentul următor, mă pomenii cu bărbia rău sdrelită de scara birjei.

— Asta mi-a mai lipsit, murmurai copleșit de atâtea servicii ale îndatoritorului meu tânăr amic.

Dar, imperturbabil, Coșcodan se avântă lângă mine în trăsură.

— Lasă că-l conduc eu; știu eu, lasă pe mine.

Gimnastica bastonului, la umărul drept și stâng al birjarului, dură un timp care mi se păru cam prea lung. La un moment, automedonul începu să înjure:

— Da' ce-i asta boerule, că p' aici am mai trecut odată...

— Strada Indulgenții! strig eu exasperat: 25, strada Indulgenții! nu știi unde vine?

— Păi de ce nu spunei așa? Asta e tocmai în mahalaua ailantă!

Scuipă într'o parte, murmură ceva în limbajul lui birjăresc și plesni furios din biciu.

Înfârșit! În fața ușii dela antreul locuinții mele, dau s'o descui. Dar Coșcodan îmi ia cheia,

— Lasă că descui eu; incheie-te la palton, — vezi să nu răcești.

Învârti de câteva ori cheia în broască, odată *pac!* — s'a frânt. Ușa nu se mai poate deschide. Acuma ce e de făcut? N'aș vrea să

supăr pe proprietar, să trec pe la el, și mai ales n'aș vrea să mă compromit în halul acesta.

— Lasă că se aranjează, îmi zice Coșcodan. Ai un briceag? Să vezi cum îți deschid eu fereastra, — odată! Și intri, nu te simte nimeni.

Il urmez la fereastră și-l sosesc tocmai în momentul când aud iar: *trosc!* și *clirr...* În aceeași clipă oțetul briceagului și geamul ferestrei zăceau hârburi la pământ.

Intorc și eu măciulia bastonului și *poc!* trântesc una în geamul, celalt (deși Coșcodan ar fi meritat-o mai de grabă), — făcându-mi astfel singurul drum pe care mai puteam să scap din ghiarele servilului meu amic.

N'aș vrea să-l mai întâlnesc și altădată. Cu toate astea nu pot să mă supăr pe el; cum o să mă supăr când știu cât ține la mine, și cât ține să mă îndatoreze?...

ION GORUN

Partidul poporului și partidul național

— Din cuvântarea rostită de dl general Averescu la congresul din Chișineu —

... „Dacă nu s'a schimbat nimic în raporturile cu celelalte partide, este însă un partid cu care s'a schimbat ceva și în privința aceasta am câteva cuvinte să vă spun.

Vă aduceți aminte, că am spus la Sibiu, că din cauză că partidul național a fuzionat cu o organizațiune politică din vechiul Regat, a pierdut prin aceasta caracterul de partid regional și atunci noi nu avem nici un motiv ca să păstrăm o atitudine ostilă față de acest partid.

Am adăogat însă, că, deoarece, în noua sa formațiune, partidul național nu făcuse încă profesiune de credință, noi nu puteam să ne definim atitudinea noastră față de dânsul, până când nu vom ști ceace gândește, ceace vrea și în ce mod își va desfășura activitatea lui politică.

Ei bine, în cursul discuțiunilor despre care am vorbit, dl Maniu, șeful partidului național, a făcut o declarațiune foarte importantă, și deși cred, că aici cel puțin, în fața dv. știu că nu am nevoie de mărturie, căci cuvântul meu va fi crezut, dar voi spune-o pentru lumea care nu este aici și nu face parte din partidul nostru, că a făcut această declarațiune în fața a patru persoane, din care una nu face parte din partidul nostru.

Această declarațiune a fost următoarea: „Să nu se facă o greșală, a spus dsa: noi nu am fuzionat cu nimeni. Partidul democrat a intrat în partidul național, care a rămas așa cum era, cu organizația lui și cu programul lui, cu programul dela Alba-Iulia și atâta timp cât nu vom realiza programul dela Alba-Iulia, nu putem să fuzionăm cu nimeni“.

Va să zică, ne închipuiam că acest partid și-a pierdut caracterul de regionalism și a venit această declarație, care m'a făcut să văd, că caracterul de regionalism s'a păstrat neatins și a căutat prin încorporarea partidului democrat să își mărească forțele, după cum aud că și aici în Basarabia vrea să-și întărească forțele, ca să-și reali-

zeze programul și să ducă mai departe politica pe care a inaugurat-o îndată după încetarea dominațiunii ungare.

Astfel fiind, revenim la formula noastră și considerăm acest partid ca dăunător procesului de unificare al națiunii și deci, nu putem să-i fim decât ostili.

Noi suntem ostili tuturor acelor partide, care nu pornesc de la ideea, că în structura lor trebuie să îmbrățișeze elemente din întreaga țară, și elementele din toate păturile sociale, fără deosebire de religie, de naționalitate, sau de mai știu eu ce!

Am profitat de întrunirea de la Oradea-Mare, care se facea pentru a inaugura președinția mea de onoare a organizației din județul Bihor. Prin acea declarațiune, nu am spus nimic nou. Ziarele însă unele în necunoștiință de cauză, altele încă în prea multă cunoștiință de cauză, au denaturat lucrurile și au spus, că am făcut un apel la partidul național. Este inexact. N'am făcut nici un apel.

Am voit numai să se știe, în cercurile largi din Ardeal și chiar din restul țării cece se știa într'un cerc restrâns de câteva persoane. Cele ce am spus la Oradea-Mare, nu au fost de cât sublinierea unei atitudini, pe care am luat-o în 1919 și pe care până în momentul de față nu am schimbat-o nici odată și la care s'a asociat de pe atunci amicul meu Octavian Goga.

Am fost de părere, că partidele din provinciile noi, acolo unde există, să se topească în partidele generale din țară, în ori care ar fi, la noi, la liberali, la alte partide, indiferent, dar să piardă caracterul de partide separate pe regiuni. Pe de altă parte, deoarece o bună parte din ardeleni se asociase cu noi politicește și intrase în Aprilie 1919 sub acelaș steag, contopindu-se în Liga popoului cu oamenii politici din toate provinciile alipite pentru a constitui partidul popoului, am crezut, zic, că era mult mai firesc, ca și restul ardelenilor, care fuseser uniți politicește cu cei veniți la noi, să se unească sub acelaș steag.

Dorința acestui uniri există în aer, există în vechiul Regat, există în Ardeal, există în sufletul multor din aceia care se găesc înapoia așa zișilor fruntași și există mai ales în masele adânci, pe care se reazimă acei cari se numesc conducători.

Am voit ca să se știe, că dacă a fost o piedică la realizarea acestei înfrățiri, piedeca nu a fost ridicată de noi, ci de alții și am voit să se știe, că buna noastră voință și intențiunile curate ale noastre, pe care le am avut în 1919, au rămas neschimbate.

Intențiunea mea era și este, ca ele să ajungă până la masele adânci, mai cu seamă în Ardeal, pentruca ele să vadă unde este piedica și dacă nu este cazul de a urma, ca să zic așa, impulsul instinctului pe care îl au în sufletul lor, din punct de vedere politic, peste capul acelor câțiva, care se încheștează și cu mâinile și cu dinții de un anachronism“.

Un început de opinie publică

În revista *Țara Noastră* ne-am răsboit în dese rânduri cu apucăturile lipsite de scrupul ale așa zisei „prese independente” dela București: presa scormonitoare de scandal, presa răspânditoare de venin, presa străină de năzuințele firești ale neamului acesta. Mai mult de cât atât. Fără să ne lăsăm impresionați de tirajul în zeci de mii de foi, sporit cu premii atrăgătoare și întreținut cu știri fabricate, al acestor tipărituri răspândite pretutindeni, noi avut curajul să repetăm cu o stăruință care nu voia să dezarmeze, că niciuna din gazetele a căror proză o respingem ca indignare, nu reprezintă adevărata noastră opinie publică.

Regretabilul accident suferit de d. Iacob Rozenthal în sala de așteptare a hotelului Bulevard o dovedește încă odată, cu prisosință. Cei care au citit edițiile de dimineață și de seară ale *Adevărului* și *Dimineții* (alături de care s’au înșirat imediat *Lupta* și *Presă*) ar fi putut cineva să creadă, și au fost de-a bună seamă mulți cari s’au lăsat convinși, că în țara întreagă, fără deosebire de naționalitate, de religie sau de profesiune, domnește o revoltă unanimă și, mai ales, o perfectă solidarizare cu gloriosul martir, căzut pe câmpul de onoare al unei idei. „Liga drepturilor omului” a dlui Costa-Foru redactase o lungă poemă în proză, clișeele cu fotografia directorului *Adevărului* ieșeau neconținut din zincografiile străzei Sărindar, un maldăr de cărți de vizită se strânsese în anticamera ilustrului suferind și pe de desubtul unei agresiuni, desigur condamnable, părea că-și face loc o ciudată manifestare de apărare a libertății presei. Dl Iacob Rozenthal, ziaristul care n’a publicat niciodată două rânduri era cât pe aci să devină un erou al îndrănelii scrisului...

Dar a venit articolul d-lui Octavian Goga: „cazul d-lui Rozenthal” și s’a întâmplat ceea ce pentru unii a fost poate o surpriză. Dintr’odată, s’a produs revirimentul. Bunul simț a învins. Alte cărți de vizită, alte scrisori, cu totul alt înțeles, au apucat pe un drum protivnic și s’au întâlnit, într’un vraf cu mult mai elocvent, pe biroul directorului *Țarei Noastre*. Această publicație, destinată unui cerc mai restrâns de

cetitori, a fost smulsă pretutindeni din mâinile vânzătorilor de gazetă, și modestele noastre așezări administrative în materie de expediție au fost covârșite dintr'odată de cereri din toate părțile.

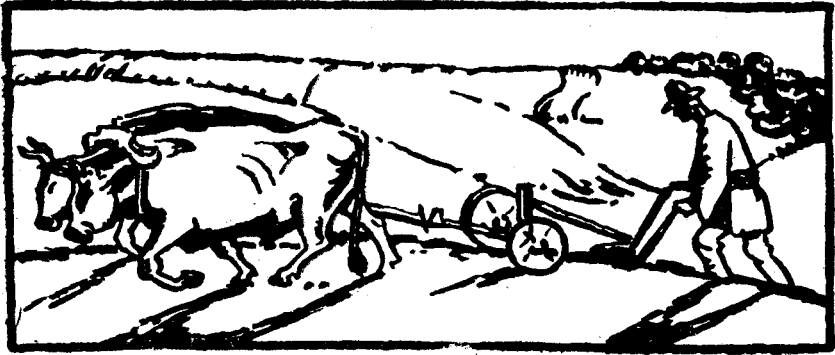
Intr'o singură jumătate de zi, la chioșcurile din Capitală n'a mai rămas nici un exemplar din numărul trecut al *Țării Noastre*. Dovezi de simpatie, aprobări și cuvinte de înțelegere s'au adunat de pretutindeni. Gestul de protestare a fost înțeles, oamenii de treabă de pretutindeni i s'au asociat, și ca în urma unei reveniri la realitate și vâlva răscolită în jurul „cazului domnului Rozenthal“ s'a potolit cu desăvârșire.

Ar fi locul să înregistrăm un succes.

Nu e acesta un prilej de a face reclamă unei întreprinderi, nici satisfacția bunei ei reușite negustorești. Alt înțeles au constatările pe cari le aducem pe această cale, la cunoștința acelor cari urmăresc frământarea noastră. E un semn că lumea ar vrea și altceva decât ceea ce-i dă „presa independentă“ a d-lor Honigman și Rozenthal. E un semn că cetitorii suportă în deplină conștiință și dintr'o deprindere de care ar vrea să scape, otrava picurată zilnic prin enormele rotative. E un semn că opinia publică dorește un organ de luptă națională, în paginile căruia ar pulsa o credință onestă și un ideal sincer.

Să nădăjduim că într'o zi ziarul acesta, închinat unui crez, va veni să dărâme definitiv taraba de unde se vând azi informații dubioase și păreri interesate?

ALEXANDRU HODOȘ

Administrația practică

După experiențele de cinci ani, lumea noastră politică poate să constate în mod unanim, că administrația este o problemă de o importanță capitală. Odată cu această constatare se intensifică și preocuparea de această problemă a oamenilor de știință, desvelind cu mult interes principiile care trebuiesc respectate la înjgheizarea unei bune administrații. În această privință fiecare provincie a contribuit cu câte ceva; una cu mai mult, alta cu mai puțin. În orice caz, după discuțiile urmate, partea teoretică a chestiunii a fost elucidată și urmează ca principiile stabilite să se întruzeze. După aceasta ar urma să se deschidă discuția asupra părții practice, asupra organizării administrației propriu zise, știut fiind că de modul cum se aplică în practică depinde însăși soarta principiilor. O aplicare greșită în practică poate fi fatală și pentru cea mai bună lege din lume, cum se întâmplă — din păcate — în țara românească aproape în totdeauna.

Rolul administrației din zilele noastre este cu atât mai important și dificil, cu cât noua administrație nu are menirea să continue în mod șablonic munca unui aparat administrativ mai vechi, deprins cu anumite lucrări, ci are o îndatorire cu mult mai mare, aceea de a semnaliza și înregistra fenomene care înainte de război nu existau, cum nu există nici statul nostru de astăzi. Până când administrația va putea să revină la atribuțiuni normale, până atunci va avea oarecari sarcini în plus de îndeplinit; să inventarieze — cum s'a mai spus la acest loc — moștenirea națională, cu toate accesoriile ei. Câtă vreme nu vom cunoaște cu precizie acest inventar, nici vorbă nu poate fi de o bună guvernare. Măsurile ce se iau, fără cunoașterea exactă a fenomenelor, fie sociale, fie politice, nu pot avea alt rezultat decât o confuzie din

ce în ce mai accentuată și mai generală. Și e firesc să fie așa. Măsurile ipotetice n'are efecte îndolnice.

Pentruca administrația să corăspundă acestui rol actual, ea trebuie să fie de o agilitate și mobilitate dusă până la cel mai înalt grad. Datorită lipsei acestei însușiri a administrației noastre, am ajuns în trista situație să nu cunoaștem exact nici măcar numărul populației acestei țări. Biroul populației înființat în vechiul Regat în 1915, iar la noi în 1921, nu a putut să isprăvească aceste lucrări nici până acum. Motivarea ministerială din 1915, — care se referă la exemplul Belgiei, unde la acest birou și-se comunică în cinci minute adresa oricărui cetățean din cel mai mare oraș, — îmi apare ca o crudă ironie. Judecând după slabele rezultate pe până acuma obținute de acest birou, noi niciodată nu vom ajunge în situația fericită a Belgiei. Și cum e la biroul populației, așa e la toate serviciile.

Vina încetinelii cu care se lucrează la noi rezidă în nerespectarea unor principii și metode de a lucra, cu totul elementare. A administra, la noi înseamnă să stai pe loc și să dai ordine. Organele noastre administrative fac un adevărat exces din acest greșit principiu, aranjând uneori adevărate exoduri ale cetățenilor. Să luăm câteva metode ca exemplu... Cine vrea să-și aranjeze situația militară, să-și umble în treabă, căci „din oficiu” nu se face; cine vrea să plătească impozit să facă petiție, căci altfel nu merge; cine e eliberat din serviciu pentru limită de vârstă, să-și reguleze drepturile la pensie, căci statul singur nu poate să o facă, etc. etc. În toate chestiunile emanate dela vreo autoritate publică, trebuie să intre în joc individul, pentru ca lucrul să se poată face. De dimineața până seara, cetățenii n'incetat trebuie să alerge și să se frământă cu multele lor îndatoriri față de stat, așa încât, atribuțiunile organelor administrative trec una câte una în sarcina cetățenilor. Autorității publice nu-i rămâne decât rolul foarte restrâns de registrator. Cu alte cuvinte, cetățenii trăesc pentru administrație, iar nu invers.

Administrația organizată pe o asemenea imobilitate, firește nu poate satisface exigențele unei societăți moderne. Căci la urma urmelor, dacă am și reuși să-i disciplinăm pe cetățeni așa fel ca ei să colinde de dimineața până seara pela diferitele autorități — în mod normal n'ar avea ce căuta acolo fără citație personală — scopul administrației nici pe departe nu este ajuns. În intervalul de trei ani, cum e cazul cu biroul populației, se petrec fenomene sociale și politice de o extremă importanță, ale căror tendințe nu pot fi urmărite bazându-se numai pe interesul ce-l au cetățenii. Dovada este palpabilă. La biroul populației nu s'au înscris în trei ani decât $\frac{2}{3}$ părți din populație. Neavând datele la timp, administrația nu poate începe munca internă, aceia a prelucrării materialului brut care în forma aceasta nu dovedește încă nimic. Problema orașelor din nouile provincii, de pildă, este o chestiune așa de importantă, încât, dela o administrațiune bună am aștepta să ne arate măcar lunar mișcarea populației în general și anual starea economică și socială a elementului românesc. Administrația comunală germană, îți arată de pildă, chiar

și în Berlinul cu aproape 3 milioane locuitori, câte familii locuiesc, câte camere sunt încălzite în cursul iernii și câte nu. Cu sistemul românesc al declarațiilor personale în fața autorității n'am putea aduna asemenea date nici în treizeci de ani și chiar adunându-le, nu ar fi reale.

Aceste câteva exemple ne arată că, deodată cu elucidarea principiilor cari trebuiesc așezate la baza unei bune administrații, mai e nevoie și de schimbarea regulamentului de muncă internă, întemeindu-l în vremurile actuale pe o agilitate și o mobilitate cât mai vie a organelor administrative, și evitând cu desăvârșire deranjul inutil al masei de cetățeni. Făcând inventariul moștenirii noului nostru stat, să înceapă munca asiduă internă a administrației, urmând în baza materialului statistic pas de pas fenomenele sociale și politice, semnalându-le din timp administrației centrale. Ajungând în această situație, guvernele nu se vor bate cu morile de vânt, combătând efectele fenomenelor sociale, ci s'ar preveni cauzele acestora, semnalate din timp de vigilența organelor administrative. Abia atunci vom intra în o viață de stat normală, pentru că cineva a spus demult: a governa, înseamnă —

P. NEMOIANU

Împrumutul Ungariei

— Discursul contelui Bethlen — O procesiune a catolicilor —
Nouii îmbogățiți —

Poporul maghiar din Ungaria chinuit de mizeria neagră de fiecare zi și amenințat în iarna apropiată cu suferințe necunoscute până acum, este fascinat în momentul de față de deciziunea favorabilă a Comisiei de reparații privitoare la contractarea unui împrumut extern.

Contele Bethlen s'a reîntors de mult din Geneva și ca un bun cunoscător al mentalității maghiare, pe care o cârmuiește, a destăinuit opiniei publice numai fragmente din desbaterile și mai ales din condițiile ce i s-au pus pentru a putea obține împrumutul. După un mutism penibil desconsiderând prerogativele Adunării Naționale unde opoziția i-ar fi putut ușor reduce laurii succesului, contele Bethlen a lămurit opinia publică asupra împrumutului dela tribuna unei întruniri publice, aranjată cu tot fastul medieval în teatrul din Szolnok. Acelaș ministru președinte a întrebuițat anul trecut în Noemvrie la Hódmezővásárhely cu totul alt ton în chestia împrumutului. Și-a exprimat atunci sincerile sale regrete că Austria a degenerat într'atât în cât a fost nevoită să primească controlul financiar al puterilor străine. Apoi continuând a declarat că „dacă și Ungaria ar ajunge într'o situația similară, controlul exercitat de puterile interesate ar avea mai mare importanță, decât trebuințele economice ale țării...“ A trecut un an de zile de atunci și „trebuințele economice ale țării“ au luat proporții desperate iar d. Bethlen s-a convins în a doua călătorie că, împotriva credinței lui de odinioară numai prin intermedierea micii Înțelegerii poate câștiga sprijinul economic pentru refacerea țării. Convingerea aceasta nouă a tălmăcit-o auditorului dela Szolnok adaugând că el cu inima sângerândă își suprimă pornirile de răsbunare față de vecinii Ungariei, dar interesele țării impun politica abnegațiunii; deci, guvernul ungar se străduiește să fie ireproșabil în raporturile internaționale.

Străinătatea susceptibilă pretinde ^{*} ^{*} ^{*} însă ca și manifestațiile socie-

tații ungare să fie în conformitate cu acelea ale guvernului. Cu prilejul desbaterii împrumutului delegatul comun al micii Înțelegeri în comisia de reparații dl. Ossuski a făcut un foarte just rechizitoriu guvernării maghiare prezentând *mentalitatea poporului maghiar* ca un factor principal al dezastrului, în care ajuns azi Ungaria. Această mentalitate trebuie să se schimbe, deși cei sceptici persistă în convingerea proverbului că „boala din fire n'are lecuire”. . . Guvernanții maghiari până zilele recente au continuat să inducă în eroare comisiile inter-aliatate, însărcinate cu desarmarea Ungariei. Comisia de control a constatat că la fabrica de mașini Weisz Manfréd s'au făcut obuze, țevi de tunuri și cartușe. pe lângă fabricarea altor articole industriale. Publicațiile periodice, *Kelet Népe, Turán, Külföldi Magyarorság*, subvenționate de guvern apar și acum cu crezul iredentist pe frontispiciu :

„Hiszek egy Istenben,
hiszek egy hazában,
hiszek Magyarország feltámadásában.“

„Cred într'un Dumnezeu.

Cred într'o patrie.

Cred în învierea Ungariei“.

Guvernul maghiar și-a schimbat și tactica de minare a țărilor vecine: o legiune de agenți sunt trimiși să „lucreze“ la dușman acasă iar ungurii și ovreii indigeni se înregimentează adese în solda organizațiilor contra vieții statului din care fac parte. Contele Bethlen a făcut apel la cumințenia straturilor sociale, să fie corecte în manifestațiile lor de ordin politic. Înregistrăm o manifestație elocventă a *mentalității incorigibile maghiare*. Zilele recente a avut loc la Budapęsta congresul al XV-lea al catolicilor din țară. Pe lângă propaganda religioasă și culturală s-a desfășurat și-o campanie viguroasă politică. Episcopul militar cu temperamentul atât de aprins, Zadravetz, a fost de față rostind un discurs și declarând că Ungaria trebuie să-și recâștige ieșirea la mare. Contele Csáky László a ținut o conferință despre „Ungaria-mare“ arătând pierderile enorme pe cari le-a suferit catolicismul prin detașarea mai multor episcopii catolice, între cari a înșirat și pe cele gr-catolice din Transilvania. Oratorii au făcut apel la generația de azi să lupte pentru *reconstruirea Ungariei-Mari*. În fruntea cortegiului format din câteva zeci de mii de credincioși au fost purtate cele trei drapele iredentiste, adăpostite în Bazilică, și de data aceasta ele au fost împodobite cu bandele „celor 63 de comitate“. Chiar și nunțul papal, Schioppa a intrat în șirul agitatorilor invitând pe unguri în discursul său să-și adopte și pe terenul religios lozinca plină de vrajă: „Nem, nem, soha!“

* * *

Chestia împrumutului constituind un punct cardinal al vieții politice interioare și externe este comentată în mod neobicinuit de opinia publică. Cercul „intransigente-creștine“ (fajvédő) duc o campanie nepotolită împotriva împrumutului prezentând condițiile lui ca un atac la suveranitatea de stat a Ungariei. Aceștia pretind a ști că dnii Beth-

len și Beneș au stipulat și aranjamente de politică internă. Conte Bethlen s'a obligat că supprime orice porniri iredentiste și să îndrume orânduețile de guvernământ spre orientarea liberală democratică. Așa se explică atacul vehement împotriva „apărătorilor de rasă“ cu ocazia întrunirii din Szolnok. În cercurile din dreapta se afirmă că „bunăvoința“ arătată de marea și mica Antantă izvorăște din egoismul imperialismului economic al învingătorilor, cari intenționează să creeze confederația dunăreană sub egemonia slavă. Concesiile ce va trebui să facă ungerii sunt ca să renunțe la visul integrității și să colaboreze la cimentarea unei organizații mari politice și economice, cu traficul liber economic în bazinul Dunării, în așa zisa *Mittel-Europa* de altădată. Naționaliștii maghiari susțin că Austria n-a trăit niciodată o viață organică națională, ci a fost patrimoniul dinastiei Habsburgilor, deci acum ea nu este sbuciumată de perturbațiile cari rezultă din desmembrarea unui corp viu, cum a fost Ungaria. Maghiarimea — zic partizanii lui Gömbös — este un organism unitar, sângerând, în inima căruia deopotrivă constituie o rană deschisă durerile Clujului și ale Koșitzei. Ei nu pot să renunțe la idealurile istorice, cari nu sunt de târguit, iar dacă s'ar supune unui tutorat ar însemna să renunțe la viață, la aer, la mișcare, la libertate, ar însemna cu pentru un blid de linte să se încadreze definitiv în constelația nouă creată de pacea dela Trianon...

Cunoscând adânc această mentalitate recalitrantă și perfidia conducerii țării față de statele succesoare președintele Republicii cehoslovace a declarat că Ungaria va obține împrumutul, dar va trebui să se supune unui control, mai sever decât Austria, *deoarece la un anumit timp încetează orice sentimentalism!*

* * *

În vederea contractării împrumutului extern, în viața economică se manifestă o nesiguranță, care împiedecă transacțiile mai mari. Unele fabrici și-au concediat pe mulți dintre muncitori, deoarece marii negustori nu fac noi comande, iar judecătorii de Bursă se abțin cu totul dela operații. Această împrejurare a cauzat falimente fantastice la mai mulți bancheri cari jucau la Bursă. Astfel ni-se dă să vedem în câteva scene comprimate vieți întregi cu toate avânturile și cu toate povârnișurile lor.

Un individ modest și timid trece într-o zi pe nesimțite pragul Bursei, căutând piața valorilor în creștere. Cumpără nervos pentru clienți. Peste câteva săptămâni dă o lovitură, cumpărând fără acoperire, pentru el însuș. Dacă operația reușește, se prezintă mai elegant și mai temerar; cumpără o cantitate mai mare de valori favorite, are noroc, profitul îl socotește în zeci de milioane. Noul milionar savurează viața: în goană după noi câștiguri, are automobil, își aranjează un apartament, își face prieteni și începe să joace și cu paralele altora, a căror încredere în el este neclintită. Lo-

cuița i-se transformă în vilă, are „referent de presă“, primește politicieni și artiști și dă interviewuri politice și economice.

Peste câteva luni este suveranul banului, beliducele operațiilor de speculă și diverse categorii de cetățeni îi cerșesc prietenia dându-i întreaga lor avere — fără a-i cere garanție — să joace la Bursă în numele lor.

Deodată gazetele anunță cu litere grase că numitul vătav-bursier a dispărut în urma „scăderii brusce“ a valorilor pe cari le specuia. Se calculează pierderile la câteva miliarde, emoția ține câteva zile, apoi totul se uită. Lumea rămâne vrăjită de alt fenomen de Bursă, care ia locul celui dispărut. Din nou: automobil și femei. Gazetele de bulevard din nou au reportaje interesante despre Bursă. Așa se ridică și dau apoi faliment oameni despre cari nu se știe de unde răsar, dar cari prin virtutea banului se scaldă într'un nimb curios, și se bucură de autoritate și de putere....

Un astfel de tip a fost bancherul Ernst József, care a păgubit pe clienții săi cu mai multe miliarde. La poliție sosesc zilnic denunțuri, contra bancherilor, cari nu pot înfrunța diferențele ce au rezultat din devalorizarea enormă a efectelor și cari au speculat banii clienților fără a le da garanție....

Budapesta, Octomvrie 1923.

M. RUCĂREANU

Cronica politică

Organizatorii...

Ca să scape de ponosul regionalismului și ca să dovedească lumii întregi că preocupările sale politice nu se ciocnesc de stafia fostului stălp de frontieră dela Predeal, partidul național din Ardeal a început să se „organizeze” și în restul țării. Iată desfășurându-se *descălecarea* despre care s'a vorbit atâta, în timpurile mai noi. D. Sever Bocu dela Lipova a fost însărcinat să scoată gazeta zilnică la București, cu binevoitorul sprijin al dlui C. Xenii; popa Man din Gherla a fost trimis să pună bazele partidului, național la Orhei, lângă Nistru; iar d. Șt. Ciceo Popp dela Chelmac, aducându-și aminte de vremea când ocupa cu voluminoasa-i persoană, pe banca ministerială, suprafața a cinci departamente, a luat în grija sa nu mai puțin de patru județe din Moldova...

Am cetit în *România* impresiunile cu cari s'a întors din obositorul său turneu fostul „ministru de război” din răposatul Consiliu dirigent. Este totdeauna o rară plăcere pentru noi lectura prozei fruntașilor comitetului de o sută din Cluj. Am gustat în vremea din urmă, cu o poftă deosebită, la scurte intervale, interview-ul dlui Al. Vaida, cu forcepsul micii Antante, scrisoarea dlui Sever Dan, prin care recomandă pe fratele dumisale (solgăbirău la Mociu) ca ministru de Interne și apoi articolul dlui Iuliu Maniu: cea mai goală apă chioară în care s'a diluat vreodată sărăcia de idei a unui creier politic. Se înțelege că nici stilul și compoziția dlui Șt. Ciceo Popp n'au rămas mai prejos; deci, ne-am amuzat cum se cuvine urmărind cu atenție călătoria venerabilului nostru „comis-voiajor” de-a lungul frumoaselor districte Neamțu, Bacău, Tecuci și Râmnicul-Sărat. Un singur regret mai avem. Regretul că n'am putut înregistra nicăiri și impresiunile cetățenilor din ținuturilor amintite asupra acestui turneu comic.

Pentru că evenimentul ni se pare, cu adevărat, foarte hazliu.

Dacă ar fi să discutăm serios despre „descălecarea” partidului național în vechiul Regat și Basarabia ar fi de ajuns să punem o singură întrebare cu privire la programul în jurul căruia ar fi să se deslănțuiască un util curent de simpatie al opiniei publice dintre Carpați și Dunăre. Această unică întrebare rămânând fără răspuns, discuția ar fi încheiată. În discursul rostit la congresul din Chișineu, d. general Averescu a făcut o destăinuire, care întărește încă odată cu o pecete

de probă autentică, părerile noastre mai vechi, cu privire la directiva partidului național. Președintele partidului poporului a dat în vileag aïdoma o declarație a dlui Iuliu Maniu, care a repetat în fața a patru martori că : „*partidul național luptă și astăzi pentru realizarea punctelor dela Alba-Iulia*“. E cu desăvârșire absurd, prin urmare, ca partidul național să creadă că poate descinde în toiul unor preocupări cari nu-l pasionează, în mijlocul unei populații de ale cărei nevoi nu se interesează, în vârtejul unor năzuinți pentru cari nu posedă nicio formulă satisfăcătoare, răscolind numai cu lozinca „*guvernării fiecărei naționalități prin indivizi aleși, din sânul lor*“ o mare și irezistibilă mișcare populară de solidarizare a populației românești din Caracal sau dela Soroca...

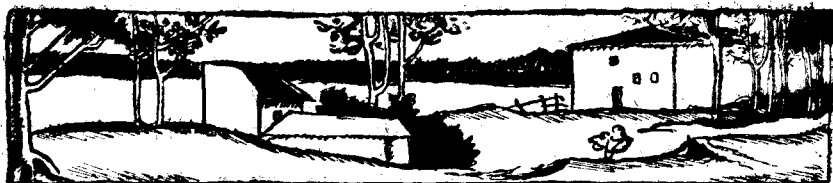
Dacă acțiunea însăș e ridicolă, ce să mai spunem despre „*frunțașii*“ cari s'au angajat s'o întreprindă, ce să credem despre „*organizatorii*“ aceștia, cari își inchipuie ce pot deschide filiale politice tot așa cum ar înființa o sucursală a cine știe cărei societăți de asigurare?

Inchipuiți-vă, de exemplu, ce primire trebuie să fi avut incomparabilul, neprețuitul popa Man, în ziua când, cu geamantanul în mână, — un geamantan unde nu se găsea nici măcar o hartă a Basarabiei, — s'a ivit într'un depărtat târgușor din apropierea Prutului. Figura colonială a dulceagului călugăr din Gherla a strâns împrejur, de sigur, o ceată întreagă de cetățeni curioși, interesul pentru bizara lui apariție s'a menținut, vreme de câteva ceasuri, ba chiar oratoria veninoasă a cunoscutului agitator de proastă calitate a adunat la un colț de uliță căjiva trecători, în bănuiala că e vorba de o ciné știe ce nouă sectă anabaptistă, — dar de aici, dela un asemenea efect de bălci de țară, până la câștigarea de aderenți serioși, până la întemeierea unui nou partid politic, e o cale prea lungă și nici distribuirea gratuită a „*programului*“ dela Alba Iulia n'ar reuși să transforme un spectacol vesel într'o manifestare covârșitoare de conștiință cetățenească. La fel, în acelaș decor de mascaradă provincială, apar și tribulațiile dlui Șt. Cicio Popp prin orașele moldovenești, unde nici dubiosul său aspect de romanitate, nici sgomotoasa sa dialectică, nici sincerul său elan democratic, n'ar putea împlânta vreodată, victorios, drapelul unei credințe ademenitoare...

Nu; pe oriunde trec acești soli nechemați județele rămân complet imunizate în fața molimei de „*descălecare*“ a partidului național. Prin urmare, nici cu *programul* nici cu *organizatorii* săi, partidul național nu poate să aibă norocul de-a trece vreodată dincolo de fosta vamă dela Predeal.

E poate un blestem al soartei, — dar ce suntem noi de vină?

ION BALINT

GAZETA RIMATĂ

Soluții...

*In viața noastră de mizerii
Necazurile vin pe serii:
Ba domnul Iorga-i supărat
Că grâul nu s'a semănat,
Ba nu e mulțumit Biberea
Cum s'a făcut remanierea,
Ba leul scade la Paris,
Ba Opera din Cluj s'a 'nchis.
Ba că Fasciștii dau cu parul,
Ba că lipsește numerarul,
Toți au un păs de lecuit
Dar leacul, vai! nu l'au găsit,
Și toți se plâng că sunt pe ducă...
Soluții, are doar Ghiulucă!*

.....

*Ei sunt săraci, și-o duc cam greu...
Cu grije, fiecare leu
Când e sărențos ei îl lipesc
Și dorm în frig, și flămânzesc...
La poștă ea-i funcționară
El e telegrafist la gară.
Dar când acasă vin târziu,
Și-aduc aminte de Maniu,
Și de soluția-i triumfală:
— „Eu vreau dreptate socială!”*

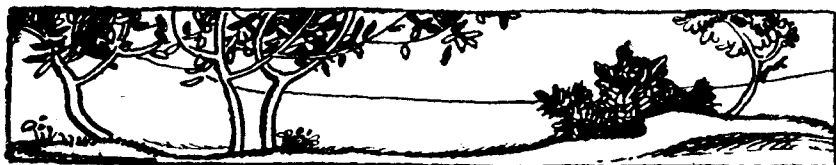
Se culcă ei tot nemâncați,
Dar nu știu cum, — mai mângăiați...

Sărmana văduvă cernită,
Eu am văzut-o, obosită,
Cum se 'ntorcea dela mormânt,
Cu ochii șterși, ca de pământ...
Ploua încet, o ploaie fină,
Pătrunzătoare și haină,
Iar pasul umbrei de femei
Mergea tăcut, — ca plânsul ei.
Simțind că jalea mă apucă
'Mi veni în gând, din nou, Ghiulucă,
Cu lecurile-i minunate:
— „Pretindem solidaritate!”

Și 'n urma palidei femei
Am plâns și eu de mila ei...

Amicul meu e amărât
I s'a 'ntâmplat ceva urât,
Iubită i-a fugit, asară
Cun fabricant de sare-amară...
Bietul amant abandonat
E foarte tare supărat,
Și-a cumpărat un revolver
Și un bilet de drum de fier,
Și plin de tîere și obidă,
Dorește să se sinucidă...
Dar eu i-am spus: — „Până ești viu,
„Salvarea ta e la Mănu.
„El ostăzi aranjează tot
„Că dă femeii drept de vot”.
Adică, infidela, dragă,
Avea tot dreptul... să aleagă!

NERVA POMPILIU PINK
intentatorul pilulelor universale

INSEMĂRI

In arhivele dela Budapesta. Cercetându-se actele găsite in arhiva secretă a ministerului de Interne dela Budapesta și ridicate cu prilejul ocupației militare a României, s'au descoperit câteva date foarte interesante. Pe temeiul lor, s'ar putea reconstitui multe fapte, unele mai importante altele mai mărunte, din istoria sbuciumată a zilelor de război.

Unul din aceste documente ni s'a trimis deunăzi dela ministerul de Interne din București. E o notă telefonică din 1917, care privește pe dnii Octavian și Eugen Goga.

lat-o :

„Notă telefonică. 1917 August 14, ora 4.45 d. a.

„Căpitanul de Stat major Wild loșif comunică, că potrivit informațiilor obținute din mai multe părți, Octavian Goga și fratele său Eugeniu Goga se află într'un lagăr de prizonieri bulgari. Intrucât însă lagărele de prizonieri în Bulgaria nu sunt organizate în mod sistematic, găsirea lor ar necesita cercetări minuțioase și oboșitoare. Roagă a fi autorizat să fixeze un premiu de o mie de coroane pentru descoperitor, plătibile din fondul Siguranței publice al ministerului de Interne.“

La această cerere s'a răspuns :

„Dacă Goga va fi găsit și predat autorităților ungare descoperitorului i se va plăti din fondul Siguranței un premiu de o mie coroane.“

Iniștiințarea ministerului de interne adaugă :

„Din lucrarea inregistrată la numărul 7565 din 1917 reșse că dl Octavian Goga a fost dat judecării pentru instigație contra statului maghiar. Dosarul însă a fost închis, deoarece dl Octavian Goga n'a putut fi găsit. Asupra averii sale s'a pus sechestr.“

Acestea se întâmplau la 1917. Ce făceau în timpul acesta foarte mulți dintre „fruntașii“ partidului național, se știe... Am dori deci, ca și anumite acte cari îi privesc, din arhivele dela Budapesta, să poată fi publicate și ele, cu aceeaș satisfacție, în gazeta dlui Iuliu Maniu. Cine poate bănuie însă tainele pe cari le ascundeau pînă în zilele ministerului de Interne din capitala Ungariei?

Două atentate. — Un cetitor din provincie, pasionat colecționar de gazete după cât se pare, ne trimite pe adresa *Țării Noastre* un număr vechi din *Adevărul*, apărut câteva zile după prinderea autorilor oribilului atentat dela Senat, din 1921. Subt aceeaș bandă anonimul nostru informator a alăturat și un exemplar mai nou din acelaș ziar, cu un articol referitor la incidentul neplăcut întâmplat deunăzi dlui Iacob Rozenhal. Suntem indemnați, e ușor de ghicit, să facem o comparație între indulgența pe care o cerea atunci *Adevărul* pentru bietul Max Goldștein, martirul unei idei de prefacere socială și furia cu

care s'a repezit deunăzi asupra tânărului avocat Bacaloglu, autorul regretabilei lovituri de baston, a cărei victimă a fost directorul *Adevărului*.

Comparația e nimerită și mulțumim cetitorului necunoscut că ne-a dat prilejul să privim încă odată în față perversiunea sufletească a așa zisei „prese independente“. Pentru atentatorii dela Senat, această presă găsea chiar scuze, inovând guvernul de-atunci că „exasperase“ pe sărmanii constructori ai mașinei infernale. Pentru agresorul dlui Iacob Rozenthal, firește, se cuvine o altă măsură, căci aici e vorba de o gravă atingere adusă libertății presei...

Ce comentarii să mai facem, privind cele două numere de gazetă, cari trădează o atât de strâmbă mentalitate? Punem punct, și lăsăm reflexiile pe seama tuturora.

O întrebare. — Notița noastră scurtă despre călătoria politică a dlui Alexandru Vaida prin Moldova în tovărășia dlui Aristide Blank a avut aierul să provoace tot odată și indignare și nelămuriri. Unii s'au revoltat profund în fața ciudatei imperecheri. Alții și-au închipuit că e vorba de o glumă nevinovată. Insfârșit, cătorva, nu le-a venit să creadă nimic. Printre aceștia este și părintele Ion Moța, conducătorul cunoscutei foi populare *Libertatea* din Orăștie, care infierând gestul fostului prim-ministru, ne întreabă dacă întâmplarea s'a petrecut într'adevăr.

Întrebarea e de prisos. Dl Vaida ar fi putut să ne desmintă, dacă am fi fost rău informați. N'a făcut-o. Așa cum n'ar putea să ne desmintă, dacă am avea cruda inspirație să publicăm aici penibilul discurs pe care l'a rostit a-celaș d. Vaida la banchetul dat deunăzi la București, cu prilejul jubileului băncii „Marmorosch-Blank“.

Părintele Ion Moța, dacă are vreo

explicație de cerut, să se adreseze al Olpret, — și gata.

Toamna revistelor. Recolta publicațiilor literare se vestește rodnică în toamna acestui an secetos. Dl Mihail Dragomirescu a împărțit prin poștă prospectele unei noi reviste: *Athae-neum*. Printre principalii ei colaboratori regăsim pe dnii Liviu Rebreanu, Caton Teodorian, Mihail Sorbul, și nu va fi uitat, de-a bună seamă, nici „cel mai mare poet liric dela Eminescu încoace“, d. Gh. Talaz, ultima descoperire a fostului împărțitor de certificate literare dela *Convorbiri*.

O sinceră satisfacție resimțim, apoi, pentru reparația *Gândirei*, care nu mai dăduse semn de viață încă din Iunie. Tânăra publicație, despre care ne aducem aminte, că a văzut prima oară lumina zilei la Cluj, — n'a ajuns să fie încă o revistă de directivă, și poate nici nu râvnește să reprezinte deocamdată altceva decât o susținută tendință de eclecticism. Ea s'a înfățișat însă, datorită îngrijirii pasionate a dlui Cezar Petrescu, sub un rafinat aspect estetic și a reușit să strângă în jurul unei reale făgăduinți, o parte din cele mai bune puteri ale noiei generații de scriitori.

Așteptând deci o fructoasă evoluție spre afirmarea unei idei, ne bucurăm că n'a dispărut *Gândirea* și că nu suntem amenințați să rămânem numai cu *Cele trei Crișuri*.

Falimentele din Ardeal. — Gazeta din București a dlui Iuliu Maniu răsărită acolo ca din pământ și întreținută cu jertfe mari bănești (cine plătește, nu s'a aflat încă...) înregistrează cu mare înfrustrare lipsa de numerar din Ardeal. *România* vorbește, — ce e drept, cam prea vag, — despre o mulțime de întreprinderi cari, din această pricină, sunt pe pragul falimentului.

Noi n'am aflat încă nimic, astfel că nu suntem în măsură să întărim regretabila știre de mai sus. Cunoaștem însă o firmă în Ardeal, care într'adevăr a fost împinsă spre un trist și iremediabil faliment. E mica negustorie politică a partidului național.

Tot „criza de numerar“ să fie pricina? Nu credem ca rezultatele exportului de slănină de prin anul 1919 să se fi... topit atât de repede!

Prințul Stirbey la Cluj. Acum câteva zile mai mulți prieteni luau masa la restaurantul „New-York“ din Cluj. Era Duminică, lume multă, orchestra cânta sgomotos, chelnerii forfoteau printre mese, consumatorii așteptau cu o ingerească răbdare să fie serviți. O singură persoană dădea semne vizibile de impaciență. Un domn cu pistrui, cu părul cam roșcat, cu nasul cam coroiat, cu privirea cam de șoim, care făcea un scandal enorm... S'au adunat chelnerii, rânđașii, bucătarii, — în frunte cu proprietarul restaurantului, — și fiecare servea pe acest pretențios mosafir, ca pe un prinț. La plecare, întreg personalul s'a incovoiat până la pământ, și cineva a întrebat :

— „Cine e misteriosul și elegantul personaj?“ Drept răspuns *talul* scoase carnetul de plată, îl întoarse pe dos, și îl arătă triumfător: „Prințul Stirbey!“

— Cine ți-a spus dumitale că a fost prințul Stirbey?

— Dl avocat Rozin din Cluj...

Și acum, ca să știți cine a fost prințul Stirbey, să vă spunem. Era dl Albert Honigman...

Inovații edilitare. Însfârșit, nu se mai poate spune că oropsita noastră Capitală nu se bucură (despre București e vorba) de o părintească administrație. Ziarele au publicat știrea că primăria Capitalei a luat măsuri drastice, pentru ca de-acum înainte nici

un negustor să numai scoată mesele și scaunele pe trotuare.

La sfârșitul lui Octomvrie, inovația merită felicitări. Era un spectacol înestetic și aducea o stânjenire în circulația pietonilor acest conglomerat de consumatori, cari incomodau centrele frecventate. Obiceiul rău de a lua tot felul de băuturi răcoritoare în mijlocul străzii se întinse ca o boală rea și amenința să se prelungească până în toial iernei...

Cine n'are, adică, edili prevăzători, să cumpere !

O gazetă nouă. Reuniunea „Celor trei Crișuri“ din Oradea mare pare să fi înțeles însfârșit rostul unei utile propagande culturale. Primim astfel la redacție primul număr al revistei *Cele trei Crișuri pentru popor*, o publicație priceput alcătuită, cu material bogat, variat și interesant, destinată să întreprindă cu adevărat o operă de luminare a oropsitei populații românești din Bihor. *Cele trei Crișuri pentru popor* apare sub îngrijirea dlui Gh. Tulbure, a cărui activitate culturală e bine cunoscută, și primul număr se prezintă în condiții excelente.

Versurile dlui Teodor Murășanu. În editura revistei „Cosinzeana“ a apărut volumul de versuri intitulat *Fum de jertfă* al dlui Teodor Murășanu.

Recomandăm cu toată căldura volumul dlui Teodor Murășanu, ale cărui versuri au împodobit și paginile *Tărei Noastre*; noi făgăduim să revenim mai pe larg asupra lui.

Reviste. — A apărut: *Lamura*, revistă de cultură generală. Anul IV. Nrul 12. Reținem un colorat articol despre Gheorghe Lazăr de I. Simlonescu, interesantele note despre Rusia și Europa de d-nul Leon Dănci și două poezii obscure de d. Aron Cotruș.